

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 153/06-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. septembra 2006 v senáte zloženom z predsedu Juraja Babjaka a zo sudcov Eduarda Bárányu a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť M. Š., K., zastúpenej advokátkou JUDr. E. H., K., ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 36 C 36/06 (predtým sp. zn. 26 C 232/03), a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. Š. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Okresným súdom Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 36 C 36/06 (predtým sp. zn. 26 C 232/03) porušené bolo.

2. Okresnému súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 36 C 36/06 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných priet'ahov.

3. M. Š. **p r i z n á v a** primerané finančné zadosťučinenie v sume 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je jej Okresný súd Košice I **p o v i n n ý** vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Košice I je **p o v i n n ý** uhradiť trovy právneho zastúpenia M. Š., advokátke JUDr. E. H., K., vo výške 5 788 Sk (slovom päťtisíc sedemstoosemdesiatosem slovenských korún) na jej účet do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Vo zvyšnej časti s'ťažnosti M. Š. **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 20. apríla 2006 doručená s'ťažnosť M. Š., K. (ďalej len „s'ťažovateľka“), zastúpenej advokátkou JUDr. E. H., K., ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 36 C 36/06 (predtým sp. zn. 26 C 232/03).

Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru vidí s'ťažovateľka v nasledovne opísanom skutkovom stave.

Sťažovateľka podala 6. januára 2004 okresnému súdu žalobu na určenie výživného proti odporcovi – otcovi. Okresný súd sťažovateľkin návrh na určenie výživného pripojil do spisu č. k. 26 C 232/03, ktoré bolo začaté na návrh otca sťažovateľky, ktorým žiadal o rozvod manželstva a o usporiadanie rodičovských práv a povinnosti k maloletej dcére A.

Sťažovateľka už v čase podania návrhu bola plnoletá, a preto podala samostatný návrh na určenie výživného.

Sťažovateľka ďalej uvádza, že okresný súd 16. septembra 2005 vyniesol rozsudok o rozvode jej rodičov, ale o jej návrhu nerozhodol, preto 28. novembra 2005 podala sťažnosť na priet'ahy v konaní o určenie výživného na základe jej návrhu zo 6. januára 2004.

Na základe uvedenej sťažnosti jej okresný súd listom z 27. februára 2006 sp. zn. Spr 2457/05 oznámil, že jej návrh mal byť zapísaný ako nový nápad a riešený v samostatnom konaní. Okrem toho okresný súd uznal, že z jeho strany došlo k pochybeniu, ale tento stav je už napravený, konanie o návrhu sťažovateľky zo 6. januára 2004 sa vedie pod sp. zn. 36 C 36/06 a vec bola pridelená na vybavenie sudkyňi JUDr. A. M. Po zabezpečení prípravy pojednávania bude vo veci určený termín pojednávania.

Sťažovateľka však tvrdí, že ku dňu podania sťažnosti nebol stanovený termín pojednávania.

Zároveň poukazuje na to, že pri uplatnení ochrany svojho základného práva využila všetky právne prostriedky, ktoré jej právne predpisy na ochranu poskytujú. Dňa 28. novembra 2005 podala sťažnosť na priet'ahy v konaní podľa § 17 zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich v znení neskorších predpisov. Okresný súd uznal, že jej sťažnosť bola dôvodná.

S prihliadnutím na uvedené skutočnosti sťažovateľka vo svojom návrhu výroku rozhodnutia (petite) žiada, aby ústavný súd vyslovil porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v konaní okresného súdu sp. zn. 36 C 36/06 (predtým sp. zn. 26 C 232/03) a prikázal okresnému súdu konať v uvedenej veci bez prietáhov. Zároveň sťažovateľka žiadala, aby ústavný súd uložil okresnému súdu povinnosť zaplatiť sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie v sume 300 000 Sk a náhradu trov právneho zastúpenia.

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu 1. marca 2006 a podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ju uznesením č. k. III. ÚS 153/06-11 prijal na ďalšie konanie. Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Preto ústavný súd využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde a upustil od ústneho pojednávania, ktoré vzhľadom na charakter konania nemohlo prispieť k ďalšiemu objasneniu veci.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k prijatej sťažnosti vyjadril predseda okresného súdu. Vo vyjadrení uviedol chronologický prehľad úkonov, ktoré boli uskutočnené od 23. februára 2006, teda od zapísania návrhu sťažovateľky pod novú spisovú značku a pridelenia zákonnej sudkyňi. Predseda okresného súdu sa nevyjadril k priebehu konania od doručenia návrhu sťažovateľky okresnému súdu, t. j. od 15. januára 2004 do 23. februára 2006. Na záver vyjadrenia uviedol názor, že od zaradenia predmetného návrhu do súdneho oddelenia 36 C sú úkony vykonávané priebežne a bez zbytočných prietáhov.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej pripojených písomností a predovšetkým z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil následovný priebeh a stav konania vo veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 36 C 36/06 (predtým sp. zn. 26 C 232/03).

Dňa 15. januára 2004 bol okresnému súdu doručený návrh sťažovateľky na určenie výživného. Okresný súd listom z 9. marca 2006 žiadal od sťažovateľky listinné dôkazy a vyzval odporcu na vyjadrenie sa k návrhu v lehote 15 dní od doručenia návrhu. Dňa 4. apríla 2006 bola okresnému súdu doručená odpoveď sťažovateľky, v ktorej vyčíslila náklady na svoje nevyhnutné potreby a doručila okresnému súdu listinné dôkazy. Listom z 11. apríla 2006 okresný súd žiadal Obvodné oddelenie Policajného zboru SR K. o doručenie súdnej zásielky odporcovi, a v prípade že sa menovaný nezdržiava na uvedenej adrese o prešetrenie jeho súčasného pobytu. Dňa 24. apríla 2006 bola okresnému súdu doručená zmena návrhu na začatie konania a návrh na zabezpečenie dôkazu. Listom, ktorý bol okresnému súdu doručený 27. apríla 2006, oznámila sťažovateľka trvalé bydlisko otca a sídlo jeho firmy. Vyjadrenie odporcu k návrhu bolo okresnému súdu doručené 27. apríla 2006. Obvodné oddelenie Policajného zboru K. listom, ktorý bol okresnému súdu doručený 4. mája 2006 oznámilo, že 26. apríla 2006 doručilo zásielku do rúk odporcu.

Okresný súd prípismi z 2. mája 2006 adresované Daňovému úradu K., Obvodnému úradu K. a Dopravnému inšpektorátu K. zisťoval majetkové pomery odporcu. Daňový úrad K. a Krajský dopravný inšpektorát prípismi doručenými okresnému súdu 19. mája 2006 oznámili jeho majetkové pomery a Obvodný úrad K. tak urobil listom, ktorý bol okresnému súdu doručený 29. mája 2006. Prípisom z 8. júna 2006 (doručený navrhovateľke 16. júna 2006) zaslal okresný súd vyjadrenie odporcu navrhovateľke, aby sa v lehote 15 dní k nemu vyjadrila. Navrhovateľka doručila okresnému súdu svoje písomné vyjadrenie 27. júna 2006.

Zo spisu vyplýva, že zákonná sudkyňa nariadila prvý termín pojednávania na 3. október 2006.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov, a práva v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Len prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby neodstráni a nemôže odstrániť. Až právoplatným rozhodnutím bez ohľadu na to, či vyznie v prospech alebo neprospech účastníka, sa vytvára právna istota. Preto na naplnenie ústavného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 nestačí, aby všeobecný súd iba o veci konal a nerozhodol ju s účinkami právoplatnosti svojho meritórneho rozhodnutia.

Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa naplní, ako to konštantne ústavný súd vo svojich rozhodnutiach uvádza, až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (napr. rozhodnutia sp. zn. II. ÚS 26/95, I. ÚS 10/98, I. ÚS 89/99).

Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu

nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (napr. rozhodnutie sp. zn. I. ÚS 28/01).

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu sa otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy, skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého prípadu najmä podľa týchto troch kritérií: zložitosť veci, správanie účastníkov a postup súdu (II. ÚS 79/97, I. ÚS 70/98, I. ÚS 3/00).

Pokiaľ ide o kritérium „zložitosť vecí“, ústavný súd bral do úvahy aj v predmetnom prípade skutkový stav veci a platnú právnu úpravu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 92/97 a iné) relevantnú pre rozhodnutie, ako aj právnu náročnosť predmetnej veci, pričom na základe týchto hľadísk uvedené konanie považoval za štandardné v rámci agendy patriacej do rozhodovacej činnosti všeobecného súdnictva. Okrem toho ústavný súd bral do úvahy, že konanie a rozhodovanie vo veci určenia výživného patrí medzi prednostné veci.

Správanie účastníkov je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd v tejto súvislosti nezistil žiadnu okolnosť v správaní sťažovateľky, ktorou by prispela k prietahom v konaní.

Tretím hodnotiacim kritériom, použitím ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru bol postup samotného okresného súdu. Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku postupu okresného súdu došlo k porušeniu vyššie uvedených práv, ústavný súd zistil, že tomu tak je, a to bez existencie zákonnej prekážky (napr. rozhodnutie sp. zn. II. ÚS 3/00).

Ústavný súd zistil, že okresný súd v období od podania návrhu, t. j. od 15. januára 2004 do 23. februára 2006, keď bol návrh preradený do nového súdneho oddelenia, bol nečinný, neurobil ani jeden úkon smerujúci k rozhodnutiu vo veci samej.

Ústavný súd posúdil uvedené obdobie ako časový úsek, v ktorom došlo k zbytočným priet'ahom nečinnosťou okresného súdu v celkovej dĺžke 24 mesiacov.

IV.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o s'ťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Ústavný súd rozhodol o porušení základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a prikázal okresnému súdu, aby v označenom súdnom konaní konal bez zbytočných priet'ahov, pretože vec nebola právoplatne skončená ani v čase rozhodovania ústavného súdu.

V súvislosti s úpravou s'ťažnosti čl. 127 ods. 3 ústavy ustanovuje: „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.“

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'účinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadost'účinenie.

Sťažovateľka požadovala, aby okresnému súdu bola uložená povinnosť zaplatiť jej primerané finančné zadost'učinenie 300 000 Sk. Svoju žiadosť o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia zdôvodnila tým, že právna neistota a materiálna núdza, v ktorej sa dlhodobo nachádza, jej spôsobila značnú ujmu. Otec jej od podania návrhu okresnému súdu doteraz prispieva na výživné vo výške 800 Sk, resp. 1 000 Sk napriek tomu, že je študentkou vysokej školy.

Ústavný súd priznal primerané finančné zadost'učinenie a pri určovaní jeho výšky vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza ESLP, keď priznáva spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru, so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. V danom prípade ústavný súd pri rozhodovaní o výške primeraného finančného zadost'učinenia zohľadnil, že okresný súd bol nečinný v konaní, ktorého predmetom je určenie výživného.

Vzhľadom na to, že celková doba preskúmaného konania bola poznačená zbytočnými priet'ahmi na strane okresného súdu, ústavný súd rozhodol aj o primeranom finančnom zadost'učinení podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vo výške 40 000 Sk. Vo zvyšnej časti návrhu sťažovateľky o primeranom finančnom zadost'učinení nevyhovel.

Právna zástupkyňa sťažovateľky žiadala v sťažnosti ústavný súd o priznanie trov právneho zastúpenia. V petite návrhu vyčíslila trovy právneho zastúpenia v celkovej výške 7 953 Sk. Ústavný súd pri rozhodovaní o trovách požadovaných právnou zástupkyňou sťažovateľky vychádzal z ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľka bola vo veci úspešná, a preto je potrebné rozhodnúť o úhrade trov konania okresným súdom.

Podľa § 1 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 655/2004 Z. z.“) výpočtovým základom na účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka.

V zmysle ustanovenia § 11 ods. 2 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna šestina výpočtového základu vo veciach zastupovania pred ústavným súdom, ak predmet sporu nie je možné oceniť peniazmi. Predmetom konania pred ústavným súdom je ochrana základných práv a slobôd, ktorá nie je oceníteľná peniazmi.

Ústavný súd preto vychádzal pri priznaní náhrady trov právneho zastúpenia za úkony právnej služby vykonané v roku 2006 z oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky, podľa ktorého za prvý polrok 2005 bola priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky 16 381 Sk.

Ústavný súd priznal náhradu trov právneho zastúpenia podľa vyhlášky č. 655/2004 Z. z. v sume 5 788 Sk, a to za úkony prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti po 2 730 Sk a 2 x režijný paušál po 164 Sk.

Trovy konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. septembra 2006